

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ІНСТИТУТ ДЕРЖАВИ І ПРАВА КРАЇН ЄВРОПИ
ДВНЗ «УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

ЦЕНТР НОРМОТВОРЧОСТІ ПРИ ЮРИДИЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ
ДВНЗ «УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

МАТЕРІАЛИ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ

КОНФЕРЕНЦІЇ

**«ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ
В УМОВАХ ДЕРЖАВНИХ
РЕФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ СЬОГОДЕННЯ»**

(м. Ужгород, 26-27 жовтня 2012 р.)

м. Ужгород

НАПРЯМ 7. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

ЗДІЙСНЕННЯ САНІТАРНОЇ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ УКРАЇНИ В МОРСЬКИХ ПОРТАХ

Аверочкіна Тетяна Володимирівна

*к.ю.н., с.п.с., доцент кафедри морського та митного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

Санітарний контроль – один з найстаріших та найважливіших видів контролю, здійснюваного в сфері торговельного морешаства. Тривалий час держава стосовно цього контролю керувалася суто національними правилами, що найчастіше призводило до економічних ускладнень, а іноді й паралізувало всю торгівлю в державі, оскільки суть цього контролю фактично зводилася лише до встановлення карантину. У зв'язку з цим у ХІХ столітті став поступово назрівати питання про необхідність створення єдиних, міжнародних санітарних правил. Цьому процесу сприяла сильна епідемія холери, що спалахнула в Індії у 1817 р. і з часом вразила практично всю Європу [1, с. 124 - 125].

У 1851 р. в Парижі була скликана I Міжнародна санітарна конференція, в якій брали участь представники 12 європейських держав. Результатом роботи цієї конференції став текст першої в історії людства Міжнародної санітарної конвенції, яка, зважаючи на істотні розбіжності, чинності не набула. Та й наступні шість конференцій, які проходили з 1851 р. по 1885 р., результату не принесли через те, що їх учасникам не вдалося прийти до повної згоди. Тільки у 1892 р. на конференції у Венеції була прийнята Міжнародна санітарна конвенція, що мала відношення лише до холери, а через 5 років на аналогічній конференції – конвенція стосовно чуми. Лише у 1926 р. приймається універсальна Міжнародна санітарна конвенція з широкого кола питань, яка регламентувала основні питання санітарного режиму суден у морських портах [1, с. 125].

Після створення у 1948 р. Всесвітньої організації охорони здоров'я (далі – ВООЗ) питання розробки і прийняття міжнародних нормативних документів у сфері санітарного благополуччя були віднесені до її компетенції. Вже на IV сесії Асамблеї ВООЗ у 1951 р. були прийняті перші Міжнародні санітарні правила. Згодом на XXII сесії Асамблеї ВООЗ у 1969 р. були прийняті Міжнародні медико-санітарні правила, які із змінами 1973 р. і 1981 р., що лягли в основу національних санітарних правил практично всіх держав.

Санітарний контроль у морських портах України є елементом санітарного режиму портів і регламентується цілим рядом міжнародних та національних нормативних актів, таких, як Конвенція з полегшення міжнародного морського судноплавства 1965 р., Міжнародні медико-санітарні правила 2005 р., Закон України від 24 лютого 1994 р. «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», Закон України від 6 квітня 2000 р. «Про захист населення від інфекційних хвороб», Правила охорони внутрішніх морських вод та територіального моря від забруднення і засмічення, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 29 лютого 1996 р. № 269, Правила санітарної охорони території України, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2011 р. № 893, Положення про державний санітарно-епідеміологічний нагляд в Україні, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 22.06.1999 р. № 1109, Положення про Державну санітарно-епідеміологічну службу України, затверджене указом Президента України від 06.04.2011 р. № 400/2011, Державні санітарні правила для морських суден України, затверджені постановою Головного державного санітарного лікаря України від 20.12.2000 р. № 57, Державні санітарні правила для річкових суден України, затверджені постановою Головного державного санітарного лікаря України від 01.12.1999 р. № 48.

Основним нормативним документом у встановленні санітарного режиму морських портів України є Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» [2]. Цей Закон регулює суспільні відносини, які виникають у сфері забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя, визначає відповідні права і обов'язки державних органів, підприємств, установ, організацій та громадян, встановлює порядок організації державної санітарно-епідеміологічної служби і здійснення державного санітарно-епідеміологічного нагляду в Україні.

Санітарна охорона території України, відповідно до ч. 2 ст. 29 цього Закону, представляє собою систему заходів, спрямованих на «запобігання занесенню в Україну особливо небезпечних (у тому числі карантинних) і небезпечних для людей інфекційних хвороб». Вона включає організаційні, санітарно-гігієнічні, лікувально-профілактичні та протиепідемічні заходи, здійснювані у всіх пунктах пропуску через Державний кордон України, в тому числі в морських портах.

В основу проведення таких заходів покладено цілий ряд міжнародних нормативних документів, прийнятих під егідою Міжнародної морської організації, Міжнародної організації праці та Всесвітньої організації охорони здоров'я.

Зокрема, як уже зазначалося, під егідою ІМО була прийнята Конвенція з полегшення міжнародного морського судноплавства 1965 р., розділ 4 Додатка до якої містить правила санітарного, ветеринарного та фітосанітарного контролю. Причому правило 4.1, що є «стандартом», зобов'язує держави, які не є учасниками Міжнародних правил охорони здоров'я, «вкрайнути застосовувати ті положення цих правил, які стосуються міжнародного судноплавства».

Керуючись правилом 4.4.1, яке також є «стандартом», капітани суден повинні сповіщати «по радіо санітарні влади порту призначення судна про випадки хвороби на борту для того, щоб було забезпечено присутність спеціального медичного персоналу та обладнання, необхідних для виконання санітарних формальностей по приходу судна». Обсяг інформації, що подається капітанами передбачений морською медико-санітарною декларацією. Зокрема, до такої інформації належить перелік портів заходу судна; інформація про випадки захворювань карантинною або інфекційною хворобою членів екіпажів або пасажирів, випадки смерті на борту судна; інформація про падіж гризунів і т. п.

Морським суднам, від яких не надійшло інформації про наявність симптомів інфекційних захворювань, повинна даватися вільна практика (дозвіл на право вільних зносінь). Причому державам, відповідно до Правил 4.4, рекомендується «дозволити судну вільну практику по радіо, якщо санітарна влада ймовірного порту заходу вирішить на підставі відомостей, отриманих від нього до його приходу, що його захід не спричинить завезення або поширення карантинної хвороби». Однак, якщо вільна практика не дається по радіо, то санітарним владам рекомендується підніматися на борт до входу судна до порту.

У разі отримання інформації про наявність або підозри про наявність інфекційних захворювань, на судні повинен бути проведений санітарний огляд. Він включає в себе систему заходів: перевірку морської медико-санітарної декларації, свідчення про дератизацію або про звільнення від неї, перевірку документів у всіх осіб, які прибули на судні, з метою з'ясування маршруту слідування, а також їх медичний огляд; санітарний огляд самого судна і вантажів. При здійсненні таких заходів, відповідно до правила 4.7, державні влади повинні забезпечувати «порядок, в силу якого санітарні заходи і формальності здійснюються негайно, реалізуються без затримки і застосовуються без дискримінації».

У разі виявлення захворювання повинні проводитися протиепідемічні заходи, що включають в себе: постановку судна до карантинного причалу; строкову ізоляцію та госпіталізацію хворих; дезінсекцію, дезінфекцію та дератизацію суден та вантажів. Будь-яке судно має право відмовитися від проведення протиепідемічних заходів і покинути порт, при цьому йому повинно бути дозволено прийняти на борт паливо, воду та продовольчі товари.

Санітарно-карантинні відділи в портах України працюють цілодобово. В такому ж режимі працюють транспортно-експедиторські відділи в портах та відділи вивезення товаросупровідних документів в митницях та інших контролюючих службах на кордоні (ветеринарна, екологічна, фітосанітарна) [3].

Санітарно-епідеміологічна експертиза документів і огляд партій здійснюється в максимально стислі терміни за зручною і простою схемою, що розроблена Міністерством охорони здоров'я України, і яка дозволяє здійснювати держсанепідгляд за всіма видами харчової продукції і сировини в максимально стислі терміни, без затримок для власників вантажів і їхніх представників при перетині державного кордону України. За наявності у власника вантажу або його представника всіх передбачених санітарним законодавством документів, підтверджуючих якість і безпеку імпортованого вантажу. Оформлення дозволу на ввезення вантажу на територію України в Центральній СЕС на водному транспорті України займає від 4 до 10 хвилин.

Список використаних джерел:

1. Шемякин А.Н. Морское право: Учеб. пособие / А.Н. Шемякин. – 4-е изд., стер. – Х.: Одиссей, 2010. –
2. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 р. № 4004-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 27. – Ст. 218.
3. Голубятников М.І. Організація та проблеми здійснення державного санітарно-епідемічного нагляду в міжнародних пунктах пропуску через морський державний кордон в сучасних умовах / М.І. Голубятников. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cseswt.od.ua/ru/comment/108>